

UNIVERSITETET I STAVANGER

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

Emnekode og emnenavn: NOR 370 Bacheloroppgave i nordisk

Tittel på oppgaven Norsk: Homo eller hetero? Undersøkelse av heteronormativitetens usynlige makt i *Dette blir mellom oss* av Alexander Kielland Krag (2020)

Tittel på oppgaven Engelsk: Homosexual or heterosexual? An examination of the invisible power of heteronormativity in *Dette blir mellom oss* by Alexander Kielland Krag (2020)

Kandidatnummer: 2042

Antall ord: 6168

UIS minner om reglene for plagiering og fusk, som studentene har bekreftet på Studentweb, i sin utdanningsplan del 1, at han/hun har lest, husk spesielt på /jfr. Forskrift om studier og eksamen ved UIS § 5):

1. At teksten ikke tidligere har vært brukt til skriftlige innleveringer ved Universitetet i Stavanger eller annet lærested.
 2. At du ikke gjengir andres arbeid uten at dette er oppgitt ved litteraturhenvisning.
 3. At du ikke gjengir eget tidligere arbeid uten at dette er oppgitt ved litteraturhenvisning.
 4. At du oppgir alle referanser/kilder (også hentet fra Internett) i litteraturlisten.
 5. At du markerer sitater med anførselstegn eller innrykk og anviser hvor sitatet er hentet.
- Brudd på disse bestemmelsene er å betrakte som fusk. Fusk eller forsøk på fusk vil bli behandlet slik som beskrevet i Lov om universiteter og høyskoler, § 4-7 og § 4-8
 - Viser til interne retningslinjer på studentsidene.

STANDARD FORSIDE - BOKMÅL

Homo eller hetero? Undersøkelse av heteronormativitetens usynlige makt i *Dette blir mellom oss* av Alexander Kielland Krag (2020)

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Introduksjon til queer teori	4
2.1 Noen historiske forestillinger om homoseksualitet og undertrykkelse	5
2.2 Skapets opphav	6
2.3 Performativitet	7
3. Analyse av Dette blir mellom oss	8
3.1 Det private og det offentlige	9
3.2 Å komme ut av skapet	11
3.3 Det intermediale i Dette blir mellom oss	15
4. Konklusjon	17
5. Litteraturliste	18

1. Innledning

I denne oppgaven vil jeg se nærmere på de heteronormative normene som eksisterer i samfunnet, gjennom en analyse av romanen *Dette blir mellom oss*, skrevet av Alexander Kielland Krag. Romanen følger en ung gutt, Felix, som prøver å finne ut hvordan han skal navigere seg igjennom ungdomstiden som homoseksuell. Seksualitet er tett forbundet med identitet og er noe alle mennesker har en tilknytning til. Det seksuelle begjæret rommer mange ulike former, og det er fruktbart å se hvordan normer og begjær står i forbindelse med hverandre. Jeg vil lese romanen i lys av *queer teori* – sterkt representert av Eve Kosofsky Sedgwick og Judith Butler. Det er også viktig å påpeke at romanen i sin helhet er publisert på Instagram i form av *historier*, og det er derfor fordelaktig å utdype hvilken funksjon dette gir for helhetsinntrykket av lesningen. Problemstillingen jeg har utarbeidet vil forhåpentligvis øke bevisstheten rundt forholdet mellom normer og seksualitet:

Hvilken rolle spiller heteronormativitet for hvordan det homoseksuelle begjæret utspiller seg i Dette blir mellom oss?

Romanen viser seg som en god kilde til å diskutere problemstillingen, nettopp fordi den tar for seg tankene en ung gutt gjør seg rundt seksualitet. Felix tenker mye på forskjellene som foreligger mellom heteroseksuelle og homoseksuelle, og grubler over hvorfor det er annerledes å uttrykke kjærlighet som homoseksuell. I tittelen på oppgaven har jeg valgt å bruke ordet *homo*, som ofte er brukt som skjellsord i Norge. Det er gjort bevisst for å ta tilbake makten som ordet har fått.

I analysen av romanen vil jeg fokusere på de tre konseptene *heteronormativitet*, *homoseksuelt begjær* og *det å komme ut av skapet*. *Heteronormativitet* er et begrep som blir brukt til å beskrive forskjellene, men også til å bekrefte at forskjellene mellom heteroseksuelle og homoseksuelle kan ha sin forankring i en diskurs som påstår at heteroseksualitet er det ”normale”. I tillegg vil jeg se nærmere på hvordan *performativitet* påvirker identitet gjennom handlinger, gester og språklige vendinger.

Er fremstillingen av homoseksualitet i *Dette blir mellom oss* en representasjon av det virkelige samfunnet? Hvis det er tilfellet, kan romanen bidra til å starte en dialog rundt forskjellene mellom heteroseksuelle og homoseksuelle. Kari Jegerstedt skriver at:

Litteraturen er ett av de områdene der begjærstruktur[er] (kan) spilles ut og derfor lar seg undersøke [...] blant annet fordi litteratur er fiksjon [...] samtidig som det er mulig å lese litteraturen som en særegen iscenesettelse av begjær og kjønn knytta til det ubevisste og bevisste forestillinger og fantasier heller enn som en representasjon av dem (Jegerstedt, 2008, s. 30).

Oppgavens struktur er delt i to – der *queer teori, den historiske fremstillingen av homoseksualitet og undertrykkelse, skapets opphav og performativitet* vil bli presentert, før jeg i analysen vil foreta en nærlesing av *Dette blir mellom oss* i lys av teorien som blir lagt frem.

2. Introduksjon til queer teori

For at oppgaven skal besvare problemstillingen nøyaktig, er det nødvendig å avgrense teorien. Allikevel mener jeg det er nyttig å gi en bred definisjon og forståelse av *queer teori*, nettopp fordi en bred definisjon vil avdekke det analytiske potensialet til teorien.

Caitlin Ryan og Jill Hermann-Wilmarth viser til en bred formulering av *queer teori*:

Outside of academia, the word queer has two separate meanings. One is a term for those who identify as nonheterosexual [...] The other meaning is, simply, 'strange'. Queer theory as an academic idea – or, more precisely, a diverse set of ideas – tends to bring these two meanings together, focusing on the relationship between the kinds of identity categories that are considered 'normal', such as heterosexuality, and those that are considered 'strange' (Ryan og Hermann-Wilmarth, 2013, s. 145).

Med andre ord er det et dialektisk forhold mellom det normale og det fremmede/merkelige. Queer-teoretikeren ønsker å synliggjøre forskjeller og å undergrave forestillinger særlig konstruert rundt seksualitet, kjønn og begjær. Queer teori går løs på det regjerende heteronormative og søker alternative praksiser og verdier (Hamm, Sejersted, Waage, 2008, s. 16-17). Pål Bjørby er en av de fremste norske queer-teoretikerne, og hans sitat fra *Tekster på tvers – Queer-inspirerte lesninger*, gjør seg gjeldende også i denne oppgavens sammenheng:

For queer-teorien blir konsekvensen av påstanden om subjektets sosiale, kulturelle og diskursive betingelse at intet er naturlig ved identitet, kjønn eller seksualitet [...] Ingenting har forblitt uberørt av konstallasjonene mann/kvinne, maskulin/feminin, heteroseksuell/homoseksuell, natur/kultur, materie/form. Alt er kulturelt formidlet, alt er kjønn og kjønn heteroseksuelt. Og den dominerende termen er ideen/idealet om det maskuline (Bjørby, sitert i Hamm, Sejersted, Waage, 2008, s.16).

2.1 Noen historiske forestillinger om homoseksualitet og undertrykkelse

For å gi argumentasjonen i analysen validitet, vil det være hensiktsmessig å belyse den historiske heteronormativiteten. Eller rettere sagt – den historiske undertrykkelsen av homoseksuelle som en seksuell minoritet. Man kan påstå at kultur er historisk foranderlig – og det samme kan sies om menneskets forståelse av seksualitet.

Michel Foucault skrev at moderne homoseksualitet kan dateres tilbake til 1870. Han brukte slektsforskning som metode for å avsløre for allmennheten hvorfor de ”abnorme” seksualitetene ble undertrykt av de ”normale”. Foucault forstod seksualitet som mettet med makt. Problemet ifølge Foucault var ikke å leve ut sin ”unormale” seksualitet, men heller undertrykkelsen som hindret det ”unormale”. For å overkomme undertrykkelsen er det nødvendig å avdekke den historiske maktkampen som begrenset individet (Butler, 1999, s. 127-128 ; Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 44-45).

Videre argumenterer Foucault for at seksualitet er et åpent og komplekst system som baserer seg på en makthistorisk diskurs. Det foreligger en foreviget maktkamp mellom undertrykkelse og livsutfoldelse. Seksualiteten er institusjonelt, juridisk og sosialt bundet i en dualitet som har sin rot i det historiske og kulturelle (Butler, 1999, s. 128-131).

Eve Kosofsky Sedgwick stiller seg delvis kritisk til den historiske fremstillingen av homoseksualitet. Selv om hun skriver at fremstillingen av de ”abnorme” seksualitetene fra et historisk perspektiv kan være givende for en grunnleggende forståelse av undertrykkelsen, så utdyper hun videre at konklusjonene stammer fra et sted vi kan omtale som ”homoseksualitet som vi kjenner den i dag”. Den Foucaultianske forskningen baserer seg på en påstand om at kjernen til homoseksualiteten finnes i historien, og med ny og bedre kunnskap vil forståelsen av homoseksualitet utvikle seg i en konstant stigende grad. Sedgwick viser til forskning gjort

av David M. Halperin som påstår at homoseksualitet som vi ”forstår” den som i dag, ikke nødvendigvis kan si noe om hvordan utviklingen har pågått historisk, fordi seksualitet har vært så innviklet og forankret i andre kulturelle forskjeller. Det er derfor ikke mulig å definere epistemologien til det homoseksuelle. Videre er seksualitetsspekteret så innviklet i maktstrukturer og normer at ”kunnskapen” vi besitter, knapt viser et innblikk i seksualitetens verden. Hovedproblemet med forskningen til Halperin, er at den også baserer seg på ”homoseksualitet som vi kjenner den i dag”. Sedgwick mener det foreligger en tydelig forenkling i forskningen. Forenklingen kan vise seg å være uklok, selv om forskningen har gode hensikter (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 44-46). Forskerne ønsker å avdekke en sann kunnskap om det homoseksuelle, men kanskje problemet er at vi ikke besitter den nødvendige kunnskapen til å gjøre akkurat det?

Judith Butler viser til en annen vinkling på den samme problemstillingen. Hun peker også på Foucaults kritikk av maktstrukturene som kontrollerer seksualitetens offentlige uttrykk. Hennes kritikk er derimot forankret i Foucaults egen forskning. Butler presenterer en motsigelse i Foucaults forfatterskap gjennom introduksjonen til *Herculine Barbin: Being the Recently Discovered Memoirs of a Nineteenth-century French Hermaphrodite*, memoarer som omhandler Herculine selv som hermafroditt – et tvekjønnet individ. Et kritisk spørsmål i introduksjonen til memoarene er nødvendigheten av kjønn (Butler, 1999, s. 127-130). Leser man introduksjonen som en kontrast til *The history of sexuality* kan man etablere en utopi: en romantisering av Herculines ”lykkelige limbo av ikke-identitet”. Det er en verden som overgår maktstrukturene, normene og diskursene som omhandler seksualitet og kjønn. Ved en slik tilgang til ikke-identitet, vil heteroseksuelle og homoseksuelle likestilles.

2.2 Skapets opphav

Å være inne eller ute av ”skapet” har blitt en betegnelse for homoseksuelle som er åpne eller lukket om sin seksuelle legning. I *Dette blir mellom oss* innehar skapet en sentral rolle for hvordan begjæret utspiller seg. Det er derfor gunstig å forklare hva skapet egentlig er, og hvordan det har blitt en sentral del av det å være homoseksuell. D.A. Miller forklarer at skapet produserer flere motsetninger: ”Secrecy can function as the subjective practice in which the oppositions of private/public, inside/outside, subject/object are established” (Miller, sitert i Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 67).

Selv de mest åpne homoseksuelle er inne i skapet for enkelte individer, utvilsomt fordi samfunnet har en nærmest urokkelig heteroseksuell antakelse. Nye skap blir konstruert for hvert nye individ man møter, og den evige dualiteten mellom hemmelighet og formidling er stadfestet. Nærmest hver dag vil et homoseksuelt individ befinne seg i en dialog med et annet individ der han/hun er usikker på om samtalepartneren vet om sin seksuelle legning – men ikke minst også – om dette er nyttig informasjon for samtalepartneren (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 67-68 og 70-71). Skapet er for noen bare en liten del av det å være homoseksuell, men for mange former skapet hele det sosiale livet til vedkommende – en skapdør som holdes lukket og hemmelig for samfunnet. Årsaken til hemmeliggjøringen kan – kombinert med heteroseksuell antakelse – forklares på bakgrunn av historisk, juridisk og kulturell undertrykkelse. Ulovliggjøringen av homoseksualitet, den medisinske behandlingen homoseksuelle kunne bli tvunget gjennom for å bli ”friske” og aids-pandemien er eksempler på historisk, juridisk og kulturell undertrykkelse av homoseksuelle. Skapet er blitt og forblir den definerende strukturen for seksuell undertrykkelse i samfunnet (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 71).

Bildet av skapet er en indikator for undertrykkelse som ikke kan pekes ut på samme måte i andre minoritetsgrupper. Undertrykkelse basert på hudfarge, kjønn, alder, fysisk størrelse eller funksjonshemming er som oftest basert på utseendet, mens de homoseksuelle har en seksuell identitet som plasserer dem i en minoritetsgruppe (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 74-75).

2.3 Performativitet

Performativitet er et begrep som i analysen vil bli brukt til å diskutere hvorfor karakterene Felix og Nicolai handler som de gjør. Judith Butler har vært en foregangskvinne på dette feltet, og viser hvordan teorien kan brukes i diskursen rundt kjønn, identitet og sex. Hvis man tar utgangspunkt i at identitet er noe abstrakt eller en fantasi, så er det liten tvil om at en sammenheng og forståelse av egen identitet er et ideal eller noe man begjærer. Dette idealet knyttes opp mot det kroppslige uttrykket. Med andre ord genererer handlinger, gester og språklige vendinger en effekt som påvirker den indre identiteten (Butler, 1999, s. 183-185).

Such acts, gestures, enactments, generally construed, are *performative* in the sense that the essence or identity that they otherwise purport to express are *fabrications*

manufactured and sustained through corporeal signs and other discursive means (Butler, 1999, s. 185).

Hvis kjønnen og kroppen er performativt, har den ikke annen status enn den som blir generert gjennom effekten av handlinger, gester og språklige vendinger. Performativitet tar avstand fra og viser tydelig motstand mot den heteronormative politikken og den sosiale diskursen som omhandler kjønn, seksualitet og identitet. Hvis vi kan lokalisere årsaken til handlingene, gestene og de språklige vendingene til selvet, vil den heteronormative politikken og diskursen fjernes. Hvis den samfunnsskapte sannheten om seksualitet er kunstig produsert, og hvis seksualitet er en abstrakt form skapt av performativitet, kan man argumentere for at det ikke finnes en sannhet om seksualitet. Ulike seksualiteter er ikke sanne eller usanne, riktige eller feilaktige, men et produkt av performativitet (Butler, 1999, s. 185-187).

Sagt på en annen måte er mannligheten eller kvinneligheten ikke en konkret kvalitet som eksisterer hos menn og kvinner, men noe som skapes og formes gjennom møtet mellom menn og kvinner. Mannlighet og kvinnelighet er noe som skapes i sosiale kontekster og som forsterkes gjennom gjentakelse. ”Mannlighet blir derfor med performativitetsbegrepet til Butler fortolket – ikke som noe en *er* – men som noe en *gjør*. Handlinger, gester, språklige vendinger som gjentas utgjør til sammen et konglomerat som vi kan kalle mannlighet. Mannlighet blir dermed noe som kontinuerlig er i forandring” (Waage, 2013, s. 154).

3. Analyse av *Dette blir mellom oss*

I *Dette blir mellom oss* møter vi Felix som er ny i 2. klasse på videregående skole. Felix har vanskeligheter med å få seg venner, men han kjenner heldigvis Max fra før. Max introduserer ham for Philip, og de tre blir gode venner. Allerede den første dagen på ny skole ser Felix den gutten han tror er den peneste han har sett i hele sitt liv, Nicolai. Felix vet ikke om Nicolai liker gutter, så hvordan skal han gå frem? Felix tenker at det ville vært enklere om Nicolai bare var jente.

Romanen skal representere samtiden, men allikevel oppleves det vanskelig at en gutt er forelsket i en annen gutt. Ikke nødvendigvis på grunn av at begjæret for likekjønnet kjærlighet føles galt, men fordi normen tilsier at vi skal være heteroseksuelle. Når et likekjønnet begjær blir offentlig, forflytter man seg fra en seksuell majoritet til en seksuell minoritet. Felix er

bevisst på hva han kan og ikke kan gjøre offentlig. Han er redd for at noen skal avsløre hans seksuelle legning. Det er på grunn av frykten for å bli stemplet som en minoritet, en som er annerledes, men det er også viktig å diskutere Felix' redsel for reaksjonene tilknyttet hans seksualitet. Det foreligger nemlig en *analepse* i romanen. Hvis man tolker denne forhistorien, kan man argumentere videre for en sterk panikk eller engstelse for å bli stemplet som en minoritet eller et seksuelt avvik, nettopp fordi dette fikk negativ oppmerksomhet for Felix i Stavanger.

3.1 Det private og det offentlige

Felix fortrengrer ikke sin egen seksualitet og aksepterer seg selv som den han er, men han er redd for de offentlige reaksjonene som kan bli aktuelle hvis hans seksualitet blir kjent. Imidlertid gjennomgår Felix en betydelig personlig utvikling gjennom romanen.

Dualiteten mellom det private/offentlige blir etablert tidlig i romanen:

Da hun [Mia] spør hvem jeg mener, har jeg lyst til å si *Han pene*, men jeg sier bare *Du vet, han med brunt hår*. Hun sier at du heter Nicolai og at du går på trinnet over, og *Hvordan det, er du forelska?* [...] Jeg blir redd for at jeg gjør noe som røper meg: måten jeg går på, snakker på, sitter på, det jeg sier? De fant det ut i Stavanger, det endte ikke godt. Jeg har lyst til å svare *Ja*, men jeg sier *Nei*, og Mia sier at hun bare tulla, og da sier jeg *Bra* (Krag, 2020, s. 12).

Forhistorien som utspilte seg i Stavanger har satt spor i Felix. Leseren får ikke vite konkret hva som har skjedd, men hans erfaringer fra Stavanger har gjort Felix enda mer bevisst på sine egne handlinger, gester og språklige vendinger. Episoden fra Stavanger har bidratt til å intensivere dualiteten, noe som har forsterket Felix' tro på at samfunnet er heteronormativt og i en forlengelse homofobt. Sedgwick argumenterer i sin analyse av Herman Melvilles *Billy Budd* (1924), at dualiteten mellom det private/offentlige kan overføres til ulikhetene mellom menn og kvinner. Det er mulig å trekke en lik slutning mellom heteroseksuelle og homoseksuelle. Det private/hemmelige er alt homoseksuelle har blitt sidestilt med og definert av, og de homoseksuelles privatliv er av samfunnsmessig interesse fordi samfunnet selv er en dystopi preget av heteroseksuell antakelse (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 110). Det gjentakende språket, "om bare du var en jente" (Krag, 2020, s. 78-79), forteller leseren at Felix føler på en oppgitthet tilknyttet det homoseksuelle begjæret. Samtidig forsterkes

kritikken av den heteroseksuelle antakelsen samfunnet har. Ingen kommer ut av skapet som heteroseksuell, men alle må komme ut av skapet som homoseksuell. Privatlivet til de ikke-heteroseksuelle blir derfor en del av det offentlige rommet, og noe essensielt som privatliv blir til en viss grad frarøvet de homoseksuelle. Det private/offentlige kan ikke skilles ved et fysisk rom, men ved et abstrakt performativt rom. Et performativt rom skapt og gjenskapt av gjentakelse, basert på frykten for å avsløre seg selv som en seksuell minoritet.

Det er flere hendelser som argumenterer for at det homoseksuelle begjæret i romanen er forbeholdt det private/hemmelige. De seksuelle erfaringene Felix får i romanen, bærer preg av det hemmelige og skjulte:

Jeg har en anonym profil på et nettsted for homofile. Der finnes det side på side med menn og grupper for sex, ting jeg har sett i filmer på nettet, men ikke trodde folk gjorde på ekte. En gruppe handler om en park rett ved meg, der menn møtes når det er blitt mørkt. Når jeg leser historiene folk har skrevet, blir jeg hard og redd på én gang. Mengden menn, mengden interesser, åpenheten rundt sex, at det finnes åpenhet rundt noe jeg holder lukket inni meg – alt burde kanskje få meg til å føle meg mindre alene, men det har motsatt effekt. Det får meg til å føle at det finnes en verden jeg ikke tar del i (Krag, 2020, s. 32).

Felix føler seg fremmedgjort av den sexorienterte nettsiden han er medlem av. Det er i oppvekstromanens ånd at Felix vil finne sin plass i samfunnet, noe han som ung homoseksuell har problemer med. Allikevel utforsker Felix mulighetene han har, og det er i den nevnte parken at Felix får sin første seksuelle opplevelse:

Jeg står i en park, jeg tenker at det ikke er slik det burde skje. Men jeg gjør det beste ut av en håpløs situasjon. Noe i meg sier at dette er alt jeg kan forvente, at dette får være godt nok [...] Han stryker meg over brystet, han lukter som en mann. Jeg er hard uten å ville være det. Det er en følelse som er sterkere enn viljen min [...] Det er første gang jeg blir tatt på av noen som ikke er meg selv. Jeg later som det er deg [Nicolai] (Krag, 2020, s. 69-70).

Forfatteren konstruerer en interessant scene for leseren. Felix er på vei hjem, men stopper ikke når han er hjemme, og går heller videre inn i parken. ”Beina styres av noe annet enn meg” (Krag, 2020, s. 68). I denne scenen brukes personifikasjon for å tillegge det homoseksuelle begjæret egen vilje. Hensikten bak er at seksualitet og begjær ikke er noe som bør undertrykkes. Blir undertrykkelsen dominerende kan begjæret ta overhånd, og selv om

begjæret i denne scenen blir spilt ut på en overskridende måte, så er det nettopp overskridelsen som får oppmerksomheten til leseren.

Den mørke parken blir også et bilde på motsetningen mellom det private/offentlige. Jeg argumenterte for at det private/offentlige ikke kan skilles ved et fysisk rom, men ved et abstrakt performativt rom. Allikevel fungerer parken som en spatial fortolkning for hvordan homoseksualitet kan forstås i det offentlige rom (Waage, 2013, s. 163). Selv om parken er et offentlig sted, foregår møtene på natten, og man kan derfor tolke parken som et privat lukket rom. Den seksuelle omgangen er også diskret, ettersom Felix ikke engang ser ansiktet til vedkommende. Det virker overskridende, men igjen skapes et poeng for leseren. Begjæret er ansiktsløst, og det er først når begjæret blir tilfredsstilt at tankestrømmen og subjektiviteten returnerer til Felix.

3.2 Å komme ut av skapet

Skapet har en sentral rolle i *Dette blir mellom oss*, og nå vil jeg prøve å vise den praktiske betydningen skapet har i romanen. I kapittelet om det private/offentlige argumenterte jeg for at Felix er bevisst på egne handlinger for ikke å røpe sin seksuelle identitet. I tillegg til de private og hemmelige møtene med andre homoseksuelle, ble forskjeller mellom det private/offentlige stadfestet. Den delen av analysen handler om hva Felix følte han måtte gjøre fordi han var i skapet. I dette kapittelet vil jeg derimot se på hva som skjer når Felix kommer ut av skapet. Hvilket potensial kan åpen homoseksualitet ha for de andre karakterene i romanen, og foreligger det negative konsekvenser for Felix når han kommer ut av skapet?

I *Dette blir mellom oss* brukes en personal forteller med intern synsvinkel, der Felix er karakteren som forteller historien. Dette gjør at leseren får innsyn i tankene og meningene til Felix. Leserens vet på grunn av romanens synsvinkel at Felix er homoseksuell. De andre karakterene i romanen er derimot uvitende om Felix' seksuelle legning. De personlige tankene og meningene til de andre karakterene er også utelatt eller vanskelige å tolke. Felix er nemlig ikke den eneste karakteren i romanen som begjærer det samme kjønn. Leserens får på grunn av romanens synsvinkel mest informasjon om Felix, og det er derfor naturlig å diskutere hvordan skapet påvirker Felix' liv.

Felix kommer ut av skapet midtveis i romanen. Begjæret som Felix har for Nicolai har langsomt bygd seg opp, og Felix bryter ut til Max: ”Jeg er forelsket i han som heter Nicolai” (Krag, 2020, s. 109). Det er viktig å påpeke at det foreligger en parallellhandling i romanen. Max er interessert i en jente som heter Sandra, som han snakker mye om med Felix og Philip. Det blir etablert en kontrast i hvordan en homoseksuell i skapet må leve med et hemmelig begjær, mens en som er heteroseksuell kan snakke åpent med vennene sine om sitt begjær. Avslutningsvis gir Philip en klem til Felix, og den psykiske belastningen Felix har følt på både ved å bevare hemmeligheten, men også ved å fortelle den, blir illustrert som en fysisk kraftanstrengelse: ”Philip kommer bort og klemmer meg sånn som gutter klemmer hverandre. Da kjennes kroppen min som etter trening, som at jeg har løpt veldig langt for å komme frem til dette” (Krag, 2020, s. 111).

Etter at Felix har kommet ut av skapet til Philip og Max, vil leseren kanskje tro at Felix blir mer komfortabel og selvsikker når han er sammen med vennene sine. Det er ikke tilfellet. Selv om Felix snakker om begjæret sitt for Nicolai med Philip og Max, åpner det seg nye problemstillinger når han omgås vennene sine der de er mindre påkledd:

Gjennom en halvåpen dør ser jeg ham [Philip] stå på badet med bare et håndkle rundt livet [...] men plutselig blir jeg redd for at han skal oppdage meg. Er det fordi han vet om meg nå? Jeg tenker at han ikke vil at jeg skal se ham nesten naken nå som han vet at jeg har tanker om gutter. Det er trist å føle på det, men idet jeg snur meg for å gå ned igjen, ser han meg stå i toppen av trappen og sier *Hei, bare kom inn*. Jeg passer på ikke å se på kroppen til Philip mens jeg står i døråpningen og venter på ham (Krag, 2020, s. 118-119).

Felix føler ikke lenger på usikkerhet rundt begjæret knyttet til Nicolai. Imidlertid har det dukket opp en ny problemstilling. Felix er redd for å kikke på Philip når han er lettkledd. Felix reduserer identiteten sin til homoseksuell, som om det er antatt forbudt å se vennene sine lettkledd hvis man er homoseksuell. Jeg argumenterte for at Felix handlet performativt for å skjule sin legning for offentligheten. Performativiteten viser seg fra en annen side i denne scenen. Felix unngår bevisst å se på Philip lettkledd, fordi han er redd for reaksjonene Philip kan konfrontere han med, hvis det viser seg at Philip blir ukomfortabel.

Felix føler på en homoseksuell panikk eller angst knyttet til *homososialiteten*. Det er naturlig for Felix å ønske seg venner av samme kjønn, institusjon og samfunnsbakgrunn, nettopp fordi de har mye til felles. Når disse vennskapene kan gå tapt på grunn av Felix´ seksualitet, oppstår

det en engstelse eller en panikk (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 87-88). Det er en panikk som har sin opprinnelse i det kognitive. Det er en oppfattelse Felix har kommet frem til i tankene sine, og angsten baserer seg på muligheten for psykiske eller fysiske konsekvenser hvis Philip føler seg ukomfortabel i samværet med Felix. Selv om den homoseksuelle angsten ikke blir realisert i romanen, er det allikevel interessant å poengtere den indre konflikten Felix opplever (Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 185-186). Redselen for sin egen seksualitet forsterkes også av forhistorien som utspilte seg i Stavanger. Engstelsen for psykisk eller fysisk vold er økt nå som Philip og Max vet at Felix er homoseksuell.

Begjæret Felix har for Nicolai, og interessen Nicolai viser for Felix, forteller leseren at det kan foreligge en mulighet for et gjensidig begjær. En interessant kommentar til hvordan begjæret blir utspilt, er at kommunikasjonen mellom dem nesten utelukkende foregår over internett eller gjennom korte dialoger på tomannshånd. Det er reelt ingen andre involverte enn de to, noe som understøttes av tittelen til romanen, *Dette blir mellom oss*. I tillegg blir Nicolai omtalt som duet i store deler av romanen. Det eksisterer altså et jeg [Felix] og et du [Nicolai] i store deler av romanen – noe som forsterker det intime – men som sammen med tittelen på romanen også forsterker det private. Når de private barrierene blir svakere, blir også Nicolai mer usikker. Felix konfronterer etter hvert Nicolai med sin seksualitet og spør Nicolai om han også er homoseksuell, og da svarer Nicolai: ”Jeg vet ikke. Kanskje. Men jeg vet seriøst ikke” (Krag, 2020, s. 148). Svaret til Nicolai blir enda vanskeligere å akseptere for Felix når det viser seg at Nicolai har ligget med en jente [Mia] samme kveld. Begjæret Felix har for Nicolai etterlater en tomhet, noe som vises i romanen ved tre blanke sider etter hverandre.

Det foreligger en type dobbeltmoral i romanen etter at Felix har konfrontert Nicolai. Felix stiller seg uforstående til hvordan Nicolai kan være usikker på om han er homoseksuell, men sikker nok på sin seksualitet, at han kan ligge med Mia. Felix har utfordringer med sin egen seksualitet, men viser liten forståelse ovenfor Nicolai, når Nicolai selv er usikker på sin seksualitet. En annen tolkningsretning er at Nicolai faktisk er homoseksuell, men at han handler performativt for å undertrykke sitt homoseksuelle begjær ved å ligge med Mia. Selv om det for leseren blir et antiklimaks på den kjærlighetshistorien og den lykkelige slutten man kanskje håpet på, så illustrerer romanen et viktig poeng. Seksualitet er ulikt for alle individer. Romanen tar senere en ny retning etter at jeget [Felix] og duet [Nicolai] blir oppløst.

Felix har en ”helterolle” i *Dette blir mellom oss*. Hans personlige utvikling og offentlighet rundt hans egen seksualitet, gjør at han fungerer som et forbilde for Philip, men også til dels for Nicolai. Etter han har kommet ut av skapet til Philip og Max, sier moren til Felix gratulerer. ”Hun sier jeg er modig. Men jeg skulle ønske at det ikke krevde meg å være meg selv, det føles håpløst at det er sånn det er” (Krag, 2020, s. 114). Romanen viser gjennom Felix’ refleksjoner at det er vanskelig og uønsket å skille seg ut. Felix er uforstående til at det skal kreve meg å være meg selv, og i en forlengelse kan man argumentere for at Felix kritiserer det heteronormative samfunnet. Motet Felix viser, kan være viktig for relasjonen til Philip:

Da vi er kommet nesten hjem, spør han [Philip] lavt om hvordan jeg visste at det var sikkert at jeg var homo. Han sier *homo*, det høres fremmed ut. [...] Jeg sier: *Det er vanskelig å forklare. Det var noe jeg prøvde å ignorere helt til det var så stort at det ikke gikk an å ignorere mer. Det skjedde helt av seg selv. Jeg vet ikke om det gir mening*. Philip er stille en stund, han ser ned og sier *jo da* (Krag, 2020, s. 133).

Svaret til Felix gir leseren en bekreftelse på at seksualitet er noe som er for stort til å ignoreres. Det som er spennende å diskutere i denne scenen, er svaret og kroppsspråket Philip avgir. Leseren får ikke mye informasjon fra Philip, men det er nettopp svaret og kroppsspråket som gir leseren gode muligheter til å lese mellom linjene. Hans kortfattethet kombinert med et kroppsspråk som signaliserer en slags selverkjennelse eller oppgitthet, kan oppfattes som om det bare er et tidsspørsmål før Philip er i samme situasjon som Felix. Felix selv er ikke klar over Philips erkjennelse, men i romanens avsluttende sider blir det klart for både leseren og Felix, at Philip ikke bare er en venn.

Etter at Felix kommer ut av skapet som homoseksuell, er han mindre redd for å snakke om seksualiteten sin. Han konfronterer Nicolai med begjæret sitt, og selv om det ikke ender godt for Felix sin del, så tvinger det også Nicolai til å inkludere Felix i sine tanker rundt seksualitet. Åpenheten Felix viser ovenfor Philip, påvirker Philip til å gjøre det samme, og romanen viser hvilket resultat det kan gi for Felix selv, men også for samfunnet. Man kan argumentere for at åpenhet genererer mer åpenhet. Eller sagt på en annen måte: Hvis flere kommer ut av skapet og snakker åpent rundt seksualitet, blir samfunnet tvunget i større grad til å akseptere de seksuelle ”minoritetene” som en del av majoriteten. De seksuelle minoritetene har lidd av og lider fortsatt av undertrykkelse som har ført til en segregering av

seksualitetene. Romanen viser derimot hvilket potensial åpenhet kan ha hvis man har motet til å komme ut av skapet, noe også Philip Bockman blir sitert på av Sedgwick:

What can you do – alone? The answer is obvious. You're *not* alone, and you can't afford to be. That closet door – never very secure as protection – is even more dangerous now. You must come out, for your own sake and for the sake of all of us (Bockman, sitert i Kosofsky Sedgwick, 1990, s. 71).

Etter at Philip kysser Felix på kinnet, opprettes det et nytt du [Philip] og jeg [Felix] i romanen, og det blir uklart for leseren om tittelen *Dette blir mellom oss* omtaler Felix/Nicolai, Felix/Philip eller begge. Begjæret har forflyttet seg fra Nicolai til Philip, noe som illustreres i ”avslutningen” av romanen: ”Da jeg er ferdig, har jeg blekk over hele håndbaken, og jeg ser ned på en side hvor vi tar opp all plass som er. Det er første gang det skjer” (Krag, 2020, s. 211). Felix skriver navnet sitt og Philip sitt over hele siden i boken, og sitatet fungerer som en analogi for at begjæret nå dreier seg om Philip og ikke Nicolai. Samtidig kan sitatet også fungere som en analogi for at begjæret er gjensidig, og det er første gang Felix opplever det.

Etter romanen avsluttes, så avsluttes historien ikke helt allikevel. Med det mener jeg at Alexander Kielland Krag har lagt til tretten tomme sider etter at romanen er ”avsluttet”. Kanskje vil han at leseren selv skal skrive historien ferdig, og de tretten tomme sidene blir da et verktøy for å inkludere leseren. Det skapes en nærhet, samtidig som de tomme sidene kan vise at hver leser oppfatter kjærlighet på forskjellig vis – og i en forlengelse – at det ikke eksisterer en fasit på hvordan kjærlighet og begjær kan leves ut.

3.3 Det intermediale i *Dette blir mellom oss*

Dette blir mellom oss ble publisert på Instagram i form av *historier*, før den ble publisert i papirform. Jeg vil diskutere hva det intermediale uttrykket kan bety for historien og hva det intermediale gjør for leseropplevelsen, men jeg vil også prøve å si noe om hvorfor forfatteren og forlaget [Gyldendal] valgte å gi ut romanen på flere plattformer.

Bruken av en personal forteller og måten Felix blottlegger tankene sine for leseren, kan sammenlignes med dagens *påvirkere* eller *influencere* på Instagram. Brukerkontoer som deler hele sitt liv på sosiale medier er ikke et uvanlig syn, og man kan tenke seg at brukerkontoen til *Dette blir mellom oss*, kunne ha vært Felix sin egen. Formatet gjør historien personlig, og

troverdigheten blir derfor forsterket for leseren. Instagram kan fungere som en kanal for å skape en diskusjon rundt seksualitet, men også som en ny måte å komme ut av skapet på. Hvis Instagramkontoen til *Dette blir mellom oss* var Felix sin egen, kunne han brukt den til å komme ut av skapet, og dermed bryte noen av barrierene mellom det private/offentlige. Det er mulig å trekke en analogi mellom Instagram og begjæret mellom Felix og Nicolai. Internett fungerer som en tryggere ramme for å uttrykke seg, fordi man er beskyttet bak en skjerm. Felix og Nicolai kommuniserer nesten utelukkende over internett, noe som føles trygt, men når de møtes blir usikkerheten tydelig hos Nicolai.

Instagram har også flere mediale verktøy enn bare skrift, som for eksempel bilder, lyd og video. Lesningen av den digitale versjonen krever derfor at man tar i bruk flere sanser for å oppfatte innholdet. Øynene brukes for å lese teksten og å oppfatte bildene og videoene som blir vist. Hørselen skal høre stemningsmusikken og dialogene som blir utført. Følelsessansen skal røre ved skjermen for å stoppe en *historie* slik man får lest ferdig, eller berøre skjermen for å gå videre til neste kapittel. Det krever mer fra leseren, men det inviterer også leseren inn i verdenen til *Dette blir mellom oss* (Henkel, 2015, s. 3-4).

Alle *historiene* ble ikke publisert samtidig, noe som skaper spenning for leseren, fordi leseren ikke har tilgang til fortsettelsen. En mulig sammenligning kan man trekke mot "TV-serien" *Skam*, som publiserte historien i deler på et nettsted. Disse bruddene i utgivelsene skaper "cliffhangere" som generer en sult for å vite hva som skjer videre. Innholdet man gjerne vil lese/se/høre, men ikke har tilgang til, kan sammenlignes med begjæret Felix har for Nicolai. Det er noe han vil ha, men ikke noe han kan få. Et brudd på historiens synsvinkel får leseren når *historiene* viser stillbilder eller videoer. I romanen og i *historiene* som baserer seg på tekst, er historien fortalt fra Felix' perspektiv, men i stillbildene og videoene får seeren et normalperspektiv som ikke har sitt perspektiv fra øynene til Felix. Om dette er gjort med overlegg er vanskelig å utale seg om, men det kan påminne leseren/seeren om å prøve å se historien fra flere sider enn kun fra Felix' perspektiv.

Alexander Kielland Krag og Gyldendal kan ha valgt Instagram som publiseringskanal for å nå ut til et større publikum. Unge mennesker har alltid med seg smarttelefonen, og det er ikke tidkrevende å lese et par kapitler når man har tid, i motsetning til å ta med seg romanen i papirform der man befinner seg. Jeg nevnte innledningsvis i kapittel 2.1 at *kultur er historisk*

foranderlig, og i den sammenheng er det å gi ut bok på Instagram nyskapende og dermed en forandring. Alexander Kielland Krag uttalte i et intervju med NRK at: ”Eg ønskte å utfordre korleis ein tenker rundt det å gje ut bok, for å prøve å nå ungdomane som les lite, på plattformene dei nyttar” (Millan Eide, 2020).

Instagram er et sosialt medium med veldig mange brukere. Brukerkontoer som er blitt populære har vist seg å ha stor innflytelse på samfunnet. ”Instagramkontoen til boka fekk 9000 følgjarar berre dei fyrste vekene. I snitt las 5000 boka gjennom Instagram Stories dagleg. Til samanlikning sel ein vanleg ungdomsroman i snitt 2500 eksemplar (Millan Eide, 2020). Tallene fra NRKs reportasje forteller om potensialet brukerkontoen har for å formidle historien, men også at det har vært en suksess. Jo flere som leser historien, jo større effekt vil tematikken få. Det er også verdt å stille seg spørsmålet om *Dette blir mellom oss* hadde fått like stor oppmerksomhet hvis historien hadde handlet om et heteroseksuelt begjær. Det tviler jeg på. Man kan derfor argumentere for at temaet og emnet har stor påvirkning på oppmerksomheten og suksessen utgivelsen har fått. Normen for hvordan en bok kan utgis er foranderlig, og normen for hvordan man ser på seksualitet er foranderlig. Med andre ord vil tematikken i *Dette blir mellom oss* bidra til å starte en dialog rundt den heteronormative diskursen som fortsatt har fotfeste i samfunnet.

4. Konklusjon

Heteronormativitetens makt er sterk i *Dette blir mellom oss*. Romanen viser gjennom Felix´ refleksjoner, samt gjennom karakterene Nicolai og Philip, at det foreligger en diskurs som illustrerer tydelige forskjeller i hvordan begjær uttrykkes på bakgrunn av seksuell legning. Heteronormativiteten begrenser Felix, og selv om han kommer ut av skapet, blir han allikevel ikke en del av majoriteten. Det gjentakende språket, ”om bare du var en jente” (Krag, 2020, s. 78, 79), viser at Felix aldri helt passer inn i en verden preget av heteroseksuell antakelse. Motsetningen mellom det private/offentlige vises gjennom Felix´ bevissthet rundt hans egne handlinger, kroppsspråk og språklige vendinger. Felix uttrykker seg bevisst og performativt for ikke å gi andre mistanke om sin seksuelle legning. Samtidig viser romanen hvordan Felix møter andre homoseksuelle i private rom. Allikevel viser åpenhet og offentlighet seg som mulige løsninger for å utjevne forskjellene mellom seksuelle legninger. Felix sin åpenhet rundt homoseksualitet inviterer Nicolai og Philip til en dialog rundt seksualitet, og romanen

viser på den måten at åpenhet kan være givende i en diskusjon rundt seksuelle majoriteter og minoriteter. Det intermediale kan fungere som en bro mellom tematikken i romanen og en diskusjon rundt forskjeller mellom heteroseksuelle og homoseksuelle i det virkelige samfunnet. Normen for hvordan man kan gi ut en roman er foranderlig, og normen for hvordan mennesker ser på – og forholder seg til – seksualitet er foranderlig.

5. Litteraturliste

Butler, Judith. (1999). *Gender Trouble*. Routledge.

Hamm, C., Sejersted J.M., Waage L.R. (2008). *Tekster på tvers: Queer-inspirerte lesninger*. Tapir akademisk forlag.

Henkel, A.Q. (2015). Børnelitteratur mellom medier. Appen Tavs i et intermedialitetsperspektiv. *Nordic Journal of ChildLit Aesthetics Vol. 6, 2015*
DOI:10.3402/blft.v6.25318

Jegerstedt, K. (2008). *Antigone* og den allmenne litteraturvitenskapen: Om forholdet mellom kjønnsteori og litteraturteori. I C. Hamm, J.M. Sejersted, L.R. Waage (Red.), *Tekster på tvers: Queer-inspirerte lesninger* (s. 25-44). Tapir akademisk forlag.

Kielland Krag, A. (2020). *Dette blir mellom oss*. Gyldendal.

Kosofsky Sedgwick, E. (1990). *Epistemology of the closet*. University of California press.

Millan Eide, E.L. (2020, 4. mai). *Gyldendal vinn pris for ungdomsbok på Instagram*. NRK.
<https://www.nrk.no/kultur/gyldendal-har-vunne-pris-for-ungdomsromanen- dette-blir-mellom-oss -som-blei-lansert-pa-instagram-1.15481705>

Ryan, C.L & Hermann-Wilmarth, J.M. (2013). Already on the Shelf: Queer Readings of Award-Winning Children's Literature. *Journal of Literacy Research* 45(2), s. 142–172
DOI: 10.1177/1086296X13479778

Waage, L.R. (2013). Kompis? Rival? Kjæreste? – eller kanskje bare homo? - Om maskuline relasjoner i *Mannen som elsket Yngve* (2003). *Norma : International Journal for Masculinity Studies*, 8(2), s. 152–167.

https://www-idunn-no.ezproxy.uis.no/file/pdf/66709326/kompis_rival_kjaereste_eller_kanskje_bare_homo.pdf